

כל מכוונות הגילוח שנמצאות היום אסורו

חד וחלק!

Rabbi Azriel Auerbach
Rabbi of "Chaniche Hayeshivot"
53 Hapisa St., Bayit Vegan, Jerusalem

הרב עזריאל אוירבאך
רב בית הכנסת "חניכי הישיבות", בית וגן
רח' הפסגה 53, בית וגן, ירושלים

מנחם אב התשס"ח

מאחר ורבים מאחינו בני ישראל ומהם חרדים ובני תורה נכשלים באיסור תורה חמור, ע"י שמשתמשים במכוונות גילוח הקיימות, ומבלי ידיעה עוברים בזה על כמה איסורי תורה.

והנה מאחר והתברר שאין היתר להשתמש במכוונות הגילוח הקיימות ללא יוצא מן הכלל, כיוון שתוצאות הגילוח לפחות בחלקים מסוימים בשטח הפנים הינו חלקות למשעי, ובכך נכשלים באיסור גילוח שיש בו השחתה. וידוע שמו"ח מרן ע"יר הגר"ש אלישיב שליט"א רבות נצטער על מכשלה זו.

וידוע פסק הלכה של מרן שליט"א, שלכן המכוונות הקיימות אסורות באיסור ודאי, וכמה וכמה פעמים דרש בדבר פתרון למכשלה זו.

והנה לאחר יגיעה רבה פותחו מכוונות אשר לאחר בדיקות חוזרות ונשנות ע"י חברי "בית הדין המיוחד לענייני מכוונות גילוח כהלכה" שליט"א, התברר שאין במכוונות אלו, שום חשש לאיסור גילוח שיש בו השחתה בכל האופנים ובכל הצורות.

שכן מכוונות אלו יוצרו ע"פ הוראתו המפורשת של מרן שליט"א, שבמכוונות לא יהיה חשש השחתה אפילו של שיער אחת, בכל סוגי העור ובכל אזורי הפנים, ובפרט בחלקים הרגישים לגילוח שיש בו השחתה.

מכוונות אלו שאושרו ע"י ביה"ד הנ"ל, הוצגו בפני מו"ח ע"יר הגר"ש אלישיב שליט"א בשלבים הראשונים של הפתוח, ולאחר שדרש ונאמר לו שאין במכוונות הללו שום חשש, שמח וברך על כך.

ולכן אלו המגלחים את זקנם, יכולים להשתמש אך ורק במכוונות אלו! והקב"ה יעלה רוח ממרום לשמור מצוותיו וחוקיו בדקדוק, לעשות רצונו ולעובדו בלבב שלם.

הרב עזריאל אוירבאך
הח' ה'תשס"ח

* פרט לשני מכוונות גילוח אשר עברו בדיקה מדוקדקת וקיבלו את ההבשר של בית הדין המיוחד - כל יתר המכוונות הן בכלל איסור "לא תשחית את פאת זקנך" * דברים אלו אינם בגדר חידוש, ובכל זאת ישנם כאלו המורים היתר לעצמם או שמוצאים ומחפשים מישהו שיתיר זאת * חומרת הדברים עולה פי כמה וכמה כאשר ניתן להשיג מכוונה כשרה ללא כל חשש * סוכן של מכוונת הגילוח הכשרה "מגה" שניסה בימים אלו להפיץ את המכוונה, נתקל בתגובות שונות ומשונות אותן אפשר לסכם בתמצית: "המכוונה שלנו כשרה" * כיצד אפשר להעלות על הדעת ששומרי תורה ומצוות המקפידים על קלה בבחמורה עוברים בכל יום על איסורי דאורייתא? * תחקיר מיוחד * כתבה ראשונה *

"שומרי תורה ומצוות המקפידים על קלה בחמורה לא יחששו מלעבור על איסורי דאורייתא. הדברים נחקרו בצורה יסודית לעומקם והוברר שכל מכוונות הגילוח הנמצאות כיום בשוק - פרט לשתי מכוונות שקיבלו את ההכשר של בית הדין המיוחד: "מגה" ו"אנדיס די...דרי" אסורות בשימוש".

בעקבות המידע החמור, מצאנו לנכון לערוך תחקיר מיוחד בנושא, כדי להעמיד את הדברים במקומם באופן הברור והנחרץ ביותר, כך שלא יהיה בידי אף אחד ספקות ותירוצים, כדי שכל אחד ידע אל נכון, שבגילוח בכל סוגי המכוונות הקיימות היום בשוק, עוברים על איסורי דאורייתא. ממש כמו איסור אכילת בשר "דבר אחר", ולמעשה אף חמור יותר, שכן באיסור גילוח יש חמשה לאורין!

בנימין י. רבינוביץ

בידו של מי שמנסה להפיץ את מכוונת הגילוח הכשרה מצוי "קול קורא" עליו חתומים מרנן ורבנן גדולי התורה והפוסקים שליט"א יחד עם כל ראשי הישיבות, בו נקבע מפורשות, שכל המכוונות המצויות כיום, הן בכלל איסור "לא תשחית פאת זקנך", כשמשמעות הדבר שזהו איסור דאורייתא. סוכן של מכוונת הגילוח הכשרה "מגה" שניסה בימים אלו להפיץ את המכוונה, נתקל בתגובות שונות ומשונות אותן אפשר לסכם בתמצית: "המכוונה שלנו כשרה". "לא יעלה על הדעת" אומרים העוסקים בנושא

המגלח את פאת זקנו עובר בלאו מן התורה שנאמר (ויקרא יט, כז) "ולא תשחית את פאת זקנך". במשנה (מכות דף כ' ע"א) נאמר "ואינו חייב עד שיטלנו בתער". בגמ' (דף כ"א ע"א) מבואר מה המקור לכך שהגילוח אסור רק בתער, וכדלהלן: מלבד איסור הקפת הזקן הכללי, כופלת התורה איסור מיוחד לגבי כהנים. ישנו חילוק לשון בין האיסור הכללי לאיסור של הכהנים. לגבי כהנים נאמר האיסור בלשון 'גילוח', שנאמר (ויקרא כא, ה) "ופאת זקנם לא יגלחו", ואילו באיסור הכללי נאמר בלשון 'השחתה', שנאמר (ויקרא יט, כז) "ולא תשחית את פאת זקנך".

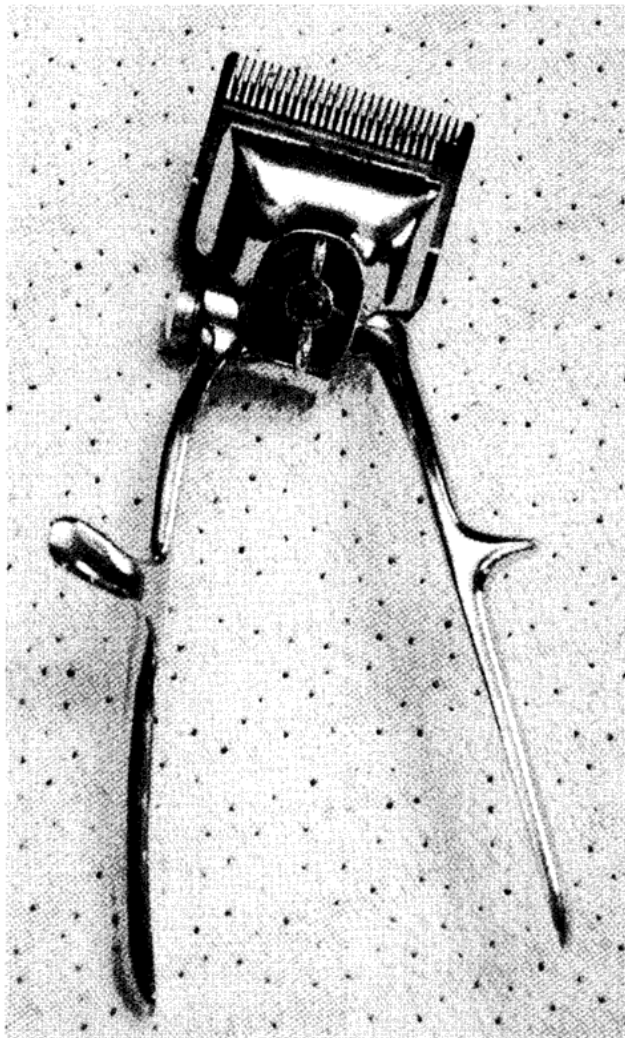
חז"ל דנו גזרה שווה בין שני הפסוקים. מכח הגזרה שווה אנו למדים שלא עוברים על איסור הקפת פאת הזקן, אלא אם כן עברו על שתי ההגדרות - הן על איסור 'גילוח' שנאמר בכהנים, והן על איסור 'השחתה' שנאמר באיסור הכללי. באיזה סוג כלי מתקבצים שתי ההגדרות יחד? ובמילים אחרות: מה מוגדר 'גילוח' שיש בו השחתה? אומרת הגמרא "הוא אומר זה תער". ולכן קבעו במשנה "ואינו חייב עד שיטלנו בתער".

מה ההבדל בין גילוח להשחתה? הגמ' מזכירה מספר כלים ומגדירה אותם ככלי 'גילוח', כלי 'השחתה', או כלי שיש בו הן 'גילוח' והן 'השחתה': 'מספריים' הן כלי גילוח אך לא כלי השחתה. 'מלקט ורהיטני' הם כלי השחתה אך לא כלי גילוח. ואילו ה'תער' הוא כלי שכולל בתוכו הן גילוח והן השחתה.

לגבי גילוח במכונה עומדת השאלה: לאיזה מהכלים הנ"ל דומה המכונה? ובמילים אחרות: כדי להתיר או לאסור, כל אמצעי גילוח חדש, יש לבדוק האם יש בו 'גילוח' שיש בו השחתה? - בדומה לתער ואם כן הרי שהוא אסור.

כדי לברר זאת יש להגדיר תחילה מהו 'גילוח' ומה היא 'השחתה'. כאמור בדברי הגמרא, במלקט ורהיטני יש משום 'השחתה' אך אין משום 'גילוח'. הראשונים נחלקו בהסבר הדבר, אם משום שמלקט ורהיטני היינו מקצועה, וכיון שאין דרך גילוח בזה - אין בזה משום גילוח. אם משום שמלקט ורהיטני מגלחים שערות בודדות ודרך גילוח הוא דווקא שערות רבות בבת אחת. ואם משום שמלקט ורהיטני לא מגלחים, אלא 'עוקרים', ואין זה מוגדר כגילוח.

מכונת גילוח אינה מתאימה להגדרות של מלקט ורהיטני, לפי אף אחת מהשיטות. כיון שכן ברור שבמכונת גילוח יש משום 'גילוח'. כדי להתיר או לאסור מכונת גילוח יש לברר אם יש בה משום 'גילוח' ו'השחתה'. במקרה זה לכולי עלמא המכונה אסורה. על כן יש לברר כעת אם יש בה גם משום השחתה? לכאורה אם תוצאות הגילוח הם שהעור מגולח למשעי, ואפילו בכמה מקומות מעטים, הרי יש כאן משום השחתה ומכונות אלו אסורות.

מכונה מתקופת מרן החפץ חיים זצ"ל שאכר את המכונה, "אינו בבואה דבבואה להמכונות המשוכללות שבזמנינו"

שאלת כשרות מכונות הגילוח לסוגיהם הרבים, חזרה וגשתנה פעמים רבות בבתי הוראה רבים. גם בבית ההוראה שע"י קהילת חניכי הישיבות ב"ב בראשות האב"ד הגר"מ גרוס שליט"א רבו השואלים חדשים לבקרים, זה עם מכונה זו וזה עם מכונה זו, זה אומר - אולי מכונה זו כשרה, וזה אומר - אולי מכונה זו כשרה, מה שהביא את בית ההוראה להכנס לעובי הקורה ולתת מענה ברור ומוסבר. בפרט הורגש הצורך במתן תשובות ברורות ביחס שאלות היתר השימוש בטרימרים לסוגיהם [מכונות התספורת הזעירות], שאלות שהופנו ע"י בחורי חמד שנוהרו מלהשתמש במכונות הגילוח המצויות, ומאידך קשה היה להם להשתמש במשחות, בגלל עדינות עור הפנים וכד'.

עשרות רבות של דגמי מכונות גילוח נבדקו, הן מהישנות והן מהסוגים החדשים עד לחדשים ביותר, הן מדגמי פיליפס נורלקו המצויים יותר וכן נבדקו מכונות גילוח מסוגים ויצרנים שונים. כן נבדקו דגמים רבים של מכונות תספורת זעירות. במכונות גילוח רבות, נעשו פעמים רבות נסויי גילוח ע"י כמה וכמה אינם יהודים, הבדיקות חזרו ונשנו ע"י אותם אינם יהודים, תוך כדי שימת לב והשוואה בין תוצאות מכונה מדגם זה לדגם אחר. כן הושמה שימת לב להשוואת תוצאות הגילוח במכונות עם סכין כפול ובלי סכין

כפול, וכמו כן הושוו גילוחי עכו"ם בעלי עור עבה יותר לגילוחם של בעלי עור עדין יותר. כן הושוו גילוחים עם פנים רחוצות ומסובנות או עם טלק וכד' לגילוחים בלי טלק וכד'.

בכל הבדיקות שנערכו ובכל סוגי המכונות, הרי גם אם היו הבדלים באיכות ונעימות הגילוח כך גם בתוצאות הגילוח בין המכונות הישנות יותר לחדשות יותר, הרי שהמסקנה היתה ברורה, וחד משמעית, וגם במכונות הישנות, תוצאות הגילוח היו בכמה וכמה נקודות חלקה לגמרי, וזאת גם בגילוח ללא הידוק המכונה ואפילו בגילוח בלא לחיצה. תמיד היו חלקים מסוימים מגולחים למשעי, באופן שהשערות הושחתו ולא היו נראות כלל, וכן לא היו נרגשות אפי' בלחיצה, דהיינו; תוצאות גילוח עמוקה אסורה.

נדגיש, שלמרות שהתוצאות לא היו שוות ואחידות בשטח הפנים, ואכן היו חלקים שהשערות היו נראות ומורגשות, הרי שבכל הגילוחים היה ניתן להבחין בחלקים מסוימים שהגילוח היה חלק לגמרי באופן שאין שאריות השערות נראות ומורגשות כלל. כמובן שהיו שינויים בתוצאות בין גילוח לגילוח, בהתאם לסוגי המכונות, הלחץ וההידוק שהופעל בעת הגילוח, סוגי העור, ועוד גורמים שיפורטו בהמשך, אך הצד השווה שבכל הגילוחים היו חלקים משטח הפנים שהגלוח היה חלק למשעי, ומה לי אם נכשלים בנקודות מועטות משטח הפנים או יותר, זה וזה אסור אם יש גילוח שיש בו השחתה בשתי שערות בלבד!

והנה פרט שיפתיע בוודאי רבים מהקוראים; גם הבדיקות שנערכו לגבי כשרות השימוש במכונות התספורות הזעירות, וכן בדיקת המיישרים הנלווים למכונות גילוח המצויות, הביאו בסופו של דבר לתוצאה חד משמעית, שכאשר השימוש היה אנכי, קרי; כבצורת מיישר, תוצאת השימוש היתה השחתה של חלק מהשערות. למעשה לא נמצאו טרימרים אשר אין בהם צורת שימוש אסורה, וצורת השימוש הכשרה היתה ברוב הטרמרים בצורת אחת בלבד, כבצורת תספורת בלבד.

המסקנות נראו בעליל כאשר בוצעו הגילוחים על גויים. הכל היה חד וברור באופן מיידי לכל התלמידי חכמים ומורי ההוראה אשר נכחו בעת גילוחם של הגויים, באופן שלא הותיר ספק לאיש, שכל המכונות המצויות כיום, השימוש בהם הוא משום איסור דאורייתא, אך הנה כי כן מתברר, שיש גם צורך להסביר ולכאר את הדברים. הסיבה המרכזית לכך נובעת מכך, שכן, לכאורה, הרשת המפרידה בין המכונה לעור, נראית קשיחה וחזקה, ואמורה לשמש כהפרדה בין הסכין לבין עור הפנים ולהביא לתוצאות של גילוח כשר.

לאחר בירור שנעשה בעזרת אנשי מקצוע והתבררו פרטים חשובים אודות מכונות הגילוח, כמו עובייה הדקיק של הרשת ועוד פרטים נוספים במבנה הרשתות, התושבת והסכינים, ופרטים נוספים ביחס לסוגי ומבנה העור השונים מחד, וסוגי המכונות מאידך, הדברים מוסברים ומובנים יותר, וכך ניתן יהיה לקבל ולהבין את כל אותן מסקנות חד משמעיות, לא לפני שנחזור ונדגיש, שגם בלי ידיעת נתונים אלו, ברור היה שהמכונות אסורות בשימוש מחמת תוצאות הגילוח שיש בו השחתה, והדברים המובאים כאן נועדו להסברה בלבד, וגם אם קיים אי דיוק בפרטים, המסקנה תשאר בעינה.

בפתח הדברים, הבאנו בקצרה את עיקרי הדברים הקשורים לפן ההלכתי, וסיכום הדברים ברור לחלוטין: שימוש במכונות גילוח שיש בה משום השחתה, הינה איסור דאורייתא. בשורות הבאות, נתייחס לכל נושא מבנה העור, לכך יש השלכות רבות לגבי ענין האיסור. העור מורכב באופן כללי משלוש שכבות, והם:

א. השכבה החיצונית ביותר נקראת "אפידרמיס". שכבה זו מהווה את עלית העור והיינו החלק העליון של העור, החלק החיצוני של שכבה זו נקרא "קרנית העור", ומגינה מפני חדירת גורמים והומיים, תחתית שכבה זו נקראת שכבת "הנביטה".

ב. השכבה הפנימית יותר [השכבה האמצעית שבעור] הנקראת "שכבת הדרמיס" בשכבה זו נמצאים כלי דם, בלוטות זיעה, בלוטות חלב. וזקיקי השערה. זקיקי השערה הינם נרתיקים קטנים שבתוך כל אחד מהם גדלה שערה אחת.

ג. מתחת לשכבת "הדרמיס" נמצאת שכבת שומן הגוף שהיא נקראת שכבת "ההיפודרמיס". תוצאות דברים אלו היא כדלהלן:

א. כשהשימוש להסרת השיער הינו במלקט ורהיטני [פינצטה] השערה נמשכת ונעקרת מתוך הזקיק, יחד עם הבצל (שורש). ואז צמיחת השערה מאוחרת יותר, וכלשון המאירי [קידושין לה]. שמלקטין בהם את השער דרך ליקוט ועוקרין אותו מהשורש, ופטור, שאין זה גילוח אלא עקירה.

ב. כשהסרת השערה הינה בחיתוך ע"י "תער", החיתוך נעשה בחלק הנגלה של השערה, כלומר, השערה נחתכת בנקודה הקרובה לעור באופן שלא ניכר קצה השערה, והיינו שלא נרגשת השערה גם במשמוש היד, אך שורש השערה, דהיינו חלקה הפנימי של השערה נשאר מתחת לפני העור באופן שאינו נרגש כלל. וכלשון הר"י מלוגיל (בפי' המשנה) "ואינו חייב עד שיטלנו בתער, כלומר שנשאר קצת משורש השער בתוך הבשר, אבל אינו בולט מבחוץ כמו שבולט במספריים".

ג. כאשר חיתוך השערה נעשה במספריים אפילו "כעין תער", דהיינו שהמספריים מונחות סמוך סמוך לעור, חלק קטן מהשערה נשאר בולט מעל פני העור, כעובי החלק התחתון של המספריים, וקצה השערה ניכר (שיעור השערה שצריך שישאר לאחר החיתוך במספריים הינו כדי "קריצת צפורן" וכמו שיתבאר בהמשך בשם מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א).

ד. בגלוח במכונת גילוח, באותם חלקים שהגילוח הינה באופן שנותר מעט מקצה השער בכל שערה ושערה, באופן זה הגילוח כשר. אך באותם החלקים משטח הפנים בהם הגלוח הוא חלק למשעי - הווי גילוח שיש בו השחתה. משמעות הדבר היא, שבחלקים אלו השערות נחתכו לגמרי ותוצאת הגילוח הינה כתוצאת גילוח בתער, וגילוח זה הינו גילוח שיש בו השחתה. "הגילוח הכשר" שהוא גילוח כעין תער, הינו גלוח שנותר מעט מקצה כל שערה ושערה.

לסיכום, הנה לשונו הקצרה והמסכמת דברים אלו של הגאון הגדול רבי שמואל הלוי ואזנר בעל שבט הלוי שליט"א (שבט הלוי ח"ד סי' צ"ו) וז"ל: "הנה תער בתורה לא כתיב. ושני יסודות האיסור בזה הם השחתה וגילוח, וגדר השחתה כ' הר"ן פ"ג דמכות כל שאין השערות ניכרות, ובריבן [שם כא ד"ה ת"ל] כתב היתר מספריים בעלמא - משום שאין חותכין בצד העיקר, אבל כל שחותך בצד העיקר דהיינו בתחילת חלק השער הנגלה היוצא מתוך העיקר הוא בגדר תער. וא"כ מכונות הנ"ל הוא תער דאורייתא ממש. ומספריים כעין תער הוא החותך, סמוך לבשר דהיינו שמניח המספריים סמוך לבשר. אך אין חותך סמוך לבשר ממש, כן היא פשטות הסוגיא דנויר נח: וע"ש מ:; כן היא סוגית הראשונים. וזה היה פשיטת החת"ס או"ח קנ"ד לאסור מהת' אפי' במספריים אם היה חותך כתער ממש, והשערות של החת"ס נתאמתה בימינו".

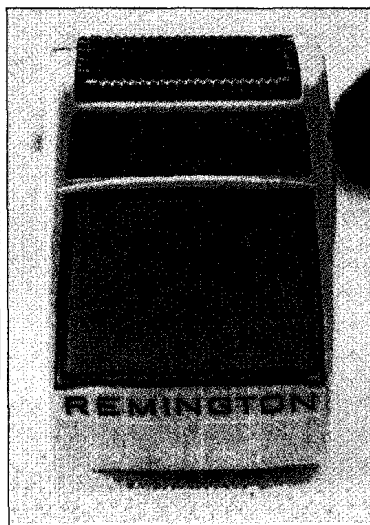
הדפסה ברזולוציה מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה

אחרי שהרחבנו בגדר תער, וגדר מספריים כעין תער, נגיע לגדרה של מכונת גילוח המותרת בשימוש ללא חשש השחתת פאת

"כעת אין בנמצא מכונה טובה"

רבים וטובים משתמשים גם כיום בהיתרו של מרן הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, אך בשיחה שקיימנו עם בנו, הגאון רבי ראובן שליט"א שמענו את הדברים הבאים: "אבא התיר בשני תנאים: א) אם הלהב לא חד באופן שהסכין יכול לגלח לכד ב) שהלהב לא יגע ממש בעור. ואכן, כעת אין בנמצא מכונה טובה". בנוגע לתנאי א': ברור כשמש שהיום הסכינים חדים ביותר והם יכולים לגלח בפני עצמם. ובנוגע לתנאי השני שגם הלהב (שאינו חד) לא יגע בעור הפנים הרי התמונות שמצורפות כאן מראים בחוש שהלהב כן נוגע בעור הפנים, שכן אז היה מדובר במכונה גילוח שעובי הרשת היה עבה יחסית (0.26 מ"מ) פי 3-4 מעובי הרשתות כיום.

מכונת גילוח
ישנה מתקופת
הגר"מ פיינשטיין
זצ"ל - עובי הרשת
0.26 מ"מ, פי 3-4
מהרשתות
המצויות כיום

שהמטרה העומדת אחרי "חידושים" אלו הינה כדי לגרום לעור להיות יותר רך, וכן שהגילוח ירוץ יותר, וממילא, מגיעים אנו לשלב התוצאות, והוא לא רק שהגילוח מהיר ונוח יותר, אלא גם תוצאות הגילוח ניכרות בעור פנים והוא שהגילוח חלק יותר ויותר. ובפרט אם העור רך יותר.

ישנם שני היבטים לגילוח עם "גיל" או לגילוח תוך כדי רחיצה, האחד, במצב זה נוצרת אפשרות להרחקות קלה יותר לתוך חריצי הרשת, שכן העור נעשה רך יותר. השני - העור נעשה חלק ושמנוני יותר, דבר המאפשר גילוח מהיר, ומשום כך אין המכונה מתעכבת וכמעט אינה מכאיבה לעור הפנים. ואז הגילוח נעים יותר ותוצאות גילוח זה הינה פנים חלקות יותר.

למסקנות אלו הגיעו אחרי השוואה של גילוח של אותו גוי עם ובלי רחיצה וסיבון הפנים, ולא למותר, כל המכונות החדישות יותר הינם רחיצות וכו', וכאמור גם במכונות הישנות בעצם העובדה שהפנים רחוצות התוצאות עמוקות יותר. כך יש גם לציין, שגילוח

הזקן. גרדי הדברים הינם כדעת מרן הגר"ש אלישיב שליט"א. התנאים למכונת גילוח העונה על דרישות ההלכה שניים הם: א. שיעור גודל השערה: התבאר לעיל, שאם השערה נחתכת בצד עיקרה דהיינו בתחילת חלק השער הנגלה באופן שאין השערה ניכרת ונרגשת במשמוש היד, הרי שגדר חיתוך זה כגדר תער. "ובמספריים כעין תער" שרי, כיון שעובי של החלק התחתון של המספריים גורם שחיתוך השערה יעשה באופן שישאר חלק קטן מהשערה, כשיעור עובי של החלק התחתון של המספריים, ולכן די בזה שנשאר "משהו מהשערה", ומהי הגדרת של "משהו מהשערה", הגדיר זאת מרן הגר"ש אלישיב שליט"א, דשיעור "משהו" היינו לכל הפחות "כדי קריצת ציפורן", ולכן יש להרגיש כל שערה ושערה, באופן שאצבע היד מועברת על פני העור, והיינו שבהעברת האצבע על פני העור תורגש השערה, שכן צריך שחלק השערה הנשאר יהיה בולט מעל פני העור, ודי שהשערה תורגש בהעברת היד בכיוון הנוגד את מקום צמיחת השערות ודהיינו להעביר את היד בכיוון ההפוך של צמיחת השערות].

ב. מכונת הגילוח צריכה לגלח באופן שאין חשש של השחתת אפילו שערה אחת, ואפילו מהשערות הדקות והרכות. ומכיון שישנם חלקים מסויימים בשטח הפנים בהם העור שמנוני, בולט וכו', לכן יש להקפיד שמכונת הגילוח תהיה מכונה ללא שום חששות של דחיקת העור לסדקי המכונה, אפילו בחלקים הרכים או הבולטים שבעור הפנים. כך שברור שבכדי להחיר מכונת גילוח יש צורך בבדיקה מדוקדקת בכמה וכמה סוגי עור ולוודא שאפילו במקומות הרכים ובשערות הדקות והרכות, אין חשש להשחתת אפילו של שערה אחת.

מההיתר נבוא עתה לאיסור, ותחילה נציג את הנתונים אודות המכונות גילוח המצויות כיום, אך נקדים בנקודה נוספת וחשובה ביותר הקשורה לכל נושא הגילוח, והוא: ד. סוגי העור, מצבי העור וזוויות הפנים והמשתמע מכך.

א. סוגי העור

כשם שסוגי העור משתנים בין אדם לאדם בהתאם לכמה גורמים (בגיל מבוגר אצל חלק מהאנשים העור נעשה דק יותר וכן אצל צעירים ביותר העור רך מאוד), כך גם בפנים עצמם יש עובי עור, השונים בעוביים רכותם ושמנוניותם וכד', ומשום כך שונים תוצאות הגילוח ממקום למקום בעור הפנים, וכן מאדם לאדם, בהתאם לסוג עורו, כך שיתכן שאדם מסוים יתגלח למשעי בקלות ובמהירות, ואילו אדם אחר יצטרך יותר להתאמץ בגילוחו כדי להגיע לתוצאות כמו של הראשון.

ב. מצב העור

אינו דומה אדם המתגלח לאחר שהתאמץ והזיע, לאדם המתגלח לאחר רחיצת הפנים וסיבונם היטב (בדרך אגב נציין, שגם בלא זיעה הניכרת, העור מפריש הפרשות הנדבקות לשערות, ולכן אחרי רחיצה הגילוח טוב יותר). לנקודה זו יש להוסיף, שידוע שהשערות חלקם נמצאות בתוך גומא וחלקם כמעט ללא גומא, ובכל מצב, כשעור הפנים נמתח יוצאות השערות מהגומא, ואז פעולת הגילוח הינה יותר עמוקה, שבגילוח הפשוט ביותר כשהמכונה מהורקת לעור הפנים, פשוט שהגילוח הינו גילוח שיש בו השחתה. כאן נציין פרט נוסף, שבבדיקות שנעשו, אם היה העור במצב בו זיפי השיער הוצאו מהגומות ע"י "מתחתה", אפילו גילוח עדין ביותר גילח למשעי.

ג. גילוח עם "גיל" או עם "טלק" וכן גילוח "רטוב".

כאן מגיעים אנחנו למכונות הגילוח עם ה"גיל" או המכונות החדישות יותר המאפשרות להתגלח תוך כדי רחיצה וכד'. והיינו

כפי שציינו בתוך המאמר, הרי שגם במכונות התספורת (טרימר) הוברר מעל לכל ספק, שיש בגילוח במכונות אלו משום איסור דאורייתא. כדי לבאר את הדברים, נפרט על תיאור המכונה ואופן פעולתה.

המכונה בנויה בצורה שיש משטח קבוע (בסיס) - סכין תחתונה) שמסתיים בירידה, ועליו יש סכין נעה. כאשר מפעילים את המכונה נוצרת פעולת מספרים וזאת ע"י תנועת הסכין הנעה [סכין עליונה] על גבי החלק הקבוע [סכין תחתונה] הגורמת לחיתוך השערות כמספריים.

צורת השימוש הינה בשני אופנים: א. מצמידים את החלק הקבוע (הבסיס) לפנים, והסכין הנעה נמצאת כלפי חוץ. ומתקדמים באופן זה כשהבסיס מונח על הפנים, ואז השערות נחתכות ע"י החיכוך שבין שתי החלקים. ב. כאשר מצמידים את המכונה בצורה אנכית לפנים, באופן זה ראש הבסיס וראש החלק הנע (הסכין הנעה) נוגעים בפנים.

השימוש במכונה באופן השני נעשה לאחת משני מטרות והם: א. ישור, כאשר רוצים לישר את הפאות, או לסדר את הזקן. השימוש נעשה בצורה זו, דהיינו בצורה אנכית. ב. גילוח הזקן. ישנם מקומות בפנים שבהם הגילוח באופן הראשון, דהיינו כשהבסיס מונח על הפנים אינו נח, ואז מגלחים בצורה אנכית, ובאופן זה ראש הבסיס וראש החלק הנע נוגעים בפנים.

מכיון שמבואר בפוסקים שמספריים כעין תער שרי, והיינו דכל שאין שעה נחתכת בסמוך לעור הפנים והיינו בצד עיקרה, אלא באופן שנשאר מעט מהשערה שניכר לפחות במישוש ביד, א"כ במכונת תספורת כשהגילוח נעשה "באופן הראשון"

עם "טלק" היה יותר נוח ויותר עמוק.

ההבדלים בתוצאת הגילוח בחלקים השונים שבפנים

בכל הגילוחים גם של בעלי עור "עבה", שכידוע שם הגילוח מצריך יותר מאמץ בכדי להגיע לתוצאת גילוח של עור חלק למשעי, רואים כיצד עור הלחיים, קצוות השפם, עור קידמת הסנטר, וכדומה, שהינם עורות "שומניים" יחסית מגולחים בקלות למשעי. חילוקים אלו נראו גם במכונות הישנות יותר ופחות איכותיות, כך שתמיד החלקים הללו היו מגולחים למשעי יחסית לשאר שטח עור הפנים.

פרט נוסף שראוי לציון הוא, שישנם מקומות שיש זווית והתנגדות עצם, דבר המאפשר שוב פעם הדחקות של העור, דבר זה ניכר לעין כל, כאשר מנסים לגלח את הזווית של הפרק השני של הכוהן שביד, שמיד רואים פציעה קלה של העור באותם מקומות שישומונו בעט "פרק" טוב. (כאן המקום להעיר הערה חשובה מאוד - כי שונה בתכלית עור גב היד מעור הפנים, הן מצד שיעור גב היד מתוח יותר, והן מצד שיעור גב היד אינו שומני וללא זוויות, ואילו עור הפנים רך ושמונוני יותר ובעל זוויות שונות. עקב כך, אין בדיקה זו של גילוח עור גב היד, יכולה להוות ראיה לאישור וכשרות מכונת הגילוח, שכן אין להשוות את סוגי העור, ופעמים רבות התברר, שמכונות שלכאורה היו "כשרות" על גב היד, אך בקלות רבה התברר שהינם "כתער גמור" ביחס לעור הפנים).

תוצאות הדברים היא, שגם אם רואים שנשארו זיפים לאחר

שחיתוך השערה נעשה ע"י החיכוך שבין הסכין הנעה לבסיס המכונה (הסכין הקבועה), הגילוח מותר, שכן תמיד נשאר מעט מהשערה - קרוב לעובי הבסיס.

אולם כאשר השימוש במכונה הינו באופן השני, יש לחלק בין סוגי המכונות. והנה ברוב מכונות התספורת הזעירות (טרימרים) או במיישר של המכונות גילוח המצויות, ראש הסכין הנעה מקבילה לראש הסכין הקבועה (בסיס) ובאופן זה שני ראשי הסכינים מקבילים, (או קרובים להיות מקבילים) חלק מהשערות נחתכות סמוך לשורש, ובכך נכשלים באיסור השחתה ביחס לאותן שערות.

חיתוך זה של השערות סמוך לשורש נעשה ע"י אחד משני האפשרויות: א. יש מצבים שהחיכוך שבין שני ראשי החלקים תופס את השערה סמוך לשורשה. ואז הפעולה הינה כפעולת מספריים, אך התוצאה באותן שערות הינה חיתוך סמוך לשורש כתער. ב. ישנם מצבים שחיתוך השערה נעשה ע"י ראש הסכין הנעה בלבד אשר יכולה לחתוך את השערה סמוך לשורש ע"י החיכוך של החלק הנע בעור הפנים ואז פעולת החיתוך הינה כפעולת תער.

כפועל יוצא מכך, הרי מנסיונות רבים שנעשו עם כמה וכמה סוגי מכונות תספורת שכולם, חלק מסוים מן השערות הושחתו לגמרי. וביחס לאותן השערות שנקודת המגע היתה בסמוך לשורשן, היתה פעולת גילוח זו או פעולת ישור זו כפעולת תער האסור, וגם שחלק נכבד מהשערות לא יושחתו כלל בצורה זו, אך מיעוט מהשערות יחתכו ויושחתו באופן האסור.

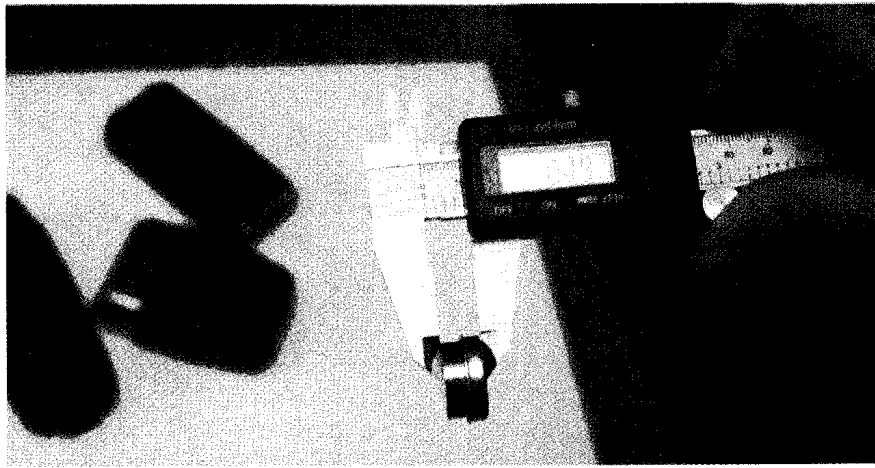
הגילוח העדין בלא "לחיצה", אין זה אומר שלא נכשלו במקומות בהם העור רך, שומני, או מקום שיש בו התנגדות עצם. דבר זה נראה פעמים רבות אצל מתגלחים בני תורה אשר נזהרו שלא ללחוץ, וטענו שלכאורה גילוחם "כשר" מכיון שנהירו מללחוץ ומרגישים "זיפים", אך בהתבוננות קלה רואים מיד מקומות בהם העור מגולח למשעי, ובפרט במקומות הרכים. כך שאם רוצים להכשיר מכונה, יש להקפיד לבדוק את המכונה בכל זוויתיה ובכל המקומות העדינים לגילוח חלק.

סיכום הדברים ברור ופשוט - ההבדל בין המכונות הישנות לחדשות יותר, מסתכם רק באחוזי ההכשלות באיסורי השחתת הזקן, בעוד אשר המכונות הישנות בגילוח רגיל ללא הידוק המכונה על הפנים נכשלים באחוזים מועטים משטח הפנים, הרי שבמכונות החדשות אחוזי הכשלון בגילוח רגיל היו ביותר ויותר נקודות משטח הפנים.

הסרת הסכין הכפול אינה מבטלת מלל ולכל

לאור הטעות הנפוצה, כי הסרת הסכין הכפול מכשירה כביכול את המכונה, מצאנו לנכון להרחיב בנקודה זו. מנגנון ה"משוך", הרם וחתוך" פותח והוכנס לראשונה במכונת הגילוח לפני כ-25 שנה. לאחר כ-12 שנה, שודרגה וחודשה שיטה זו, ומהווה בסיס לצורת החיתוך של כל מכונות הגילוח עד היום. פעולת מנגנון זה מוגדרת, "כמנגנון להרמת הזיפים והסרתם בשלמותם".

משיכת השערה נעשית ע"י להב נוסף המוצמד בחלק הקדמי של להבי החיתוך, הלהב הקדמי אשר הינו להב גמיש, פוגש את השערה ומושך את השערה, ומיד לאחר משיכת השערה פוגש להב החיתוך

רשת של מכונת גילוח "פיליפס": עוביה של הרשת בחלק המחוורין הינו 0.09 מ"מ

אלא על פי בדיקת המציאות ממש, שכן במהלך הבדיקות הממושכות, התקבלו מבעל חנות ותיק שנים בתחום זה, מכונות גילוח מהדגמים הישנים יותר, ומהם מהדגמים של לפני כ-50 שנה ויותר, שלגביהם נסובה שאלת הכשרות בדור הקודם, והנה גם לאחר בדיקת המכונות הנ"ל עולה בברור, שאין כל השוואה בנידון הכשרות שהיה ביחס למכונות הישנות ביחס למכונות המצויות בשנים האחרונות, ובודאי שאין להשוות למכונות החדשות בעשור האחרון.

מרן הגר"ש אלישיב שליט"א כתב בענין זה דברים ברורים ונחרצים: "הנה המאשינא (המכונה) אשר המציאו בימי הח"ח כמלפני מאה שנה אינו בבואה דבבואה להמכונות המשוכללות שבזמנינו. ובכן כל עוד ואינו בטוח שאחרי השימוש יהי מורגש כל שיערה ושיערה הרי הוא נלכד באיסור תורה ממש". ראש הישיבה הגאון הגדול ראי"ל שטינמן שליט"א: "כידוע שגדולי ישראל אסרו וזה קרוב לודאי שיש בזה איסור דאורייתא לדבריהם ואין מה להוסיף".

הגאון הגדול ר"ש וואזנר שליט"א: "על דבר המכשלה הגדולה אשר רבים עדיין משתמשים במכונות גילוח אשר כידוע רובץ עליהם איסור תער דאורייתא היות שהם משחיתי השיער כתער ממש". הגאון הגדול ראי"ל זלזניק שליט"א: "במכונות הגילוח יש בו שתי הדברים כמו תער, שהם גילוח בדבר שדרכו לגלח, והשחתה של השיערות, ולכאורה יש כאן ה' לאוין דאורייתא". הגאון הגדול ר"נ קרליץ שליט"א: "פשוט וברור שאי אפשר להקל בשום סוג מכונה ולהכנס לספק דאורייתא, ובדיקה ע"י מישוש שערות אחר הגילוח אינה מועילה".

נשאר בספק, הרי ספיקא דאורייתא לחומרא, ובפרט לפי המבואר בקונטרס "דעת רבתינו" שהביא על ספק זה דעת דברי מרן הגר"ש אלישיב שליט"א וזה לשונו: "ומרן הגר"ש אלישיב שליט"א שמעתי שלמעשה פשוט שיש לנקוט בזה לאיסור, דאיסור ההשחתה הוא איסור בעצם מעשה בפעולה, וכל שפאת הזקן נשארת מושחתת - אסור. ואוליין בתר התוצאה, כל שלמעשה הלחי מגולח לגמרי, דינו כגילוח שיש בו השחתה".

מענין לענין באותו ענין, נתייחס עתה לעוד טעות נפוצה הקשורה להוראה ישנה נושנה, שחלק מהפוסקים בעבר התירו ואשר הוראות אלו אינן רלוונטיות כלל וכלל למכונות הקיימות היום בשוק, והוא בנושא "הידוק או אי הידוק המכונה". כידוע, גם אותם פוסקים אשר התיר בעבר את השימוש במכונות, לא התירו זאת אלא בתנאי שנוהרים שלא ללחוץ על הפנים תוך כדי הגילוח. שכן גם הם ראו שגילוח שעושים תוך כדי הידוק מביא לתוצאות התער, ולכן הזהירו שאין להתיר רק בתנאי שנוהרים שלא להדק את המכונה לעור הפנים, שכן מתוך ההידוק יבוא לידי גילוח האסור.

משמעות הדבר היא, שגם לפי אותם פוסקים לא היה מושג של "מכונה כשרה" אלא מושג של "מתגלח כשר", והיינו אדם שנוזהר להשתמש בצורה נכונה לא להדק את המכונה. סביב היתר זה התפתח פולמוס הלכתי, ולא נכנס לפולמוס זה, שכן כל הפלמוס לא היה שייך אלא במכונות שהיו בעבר, אך במציאות של זמנינו אינו רלוונטי כלל לאור השתכללות המכונות, שכן כיום המכונות מתהדקות על הפנים מעצמם בלא שום לחץ, ולא שייך מצב של אי התהדקות המכונה על הפנים, אא"כ "ירחפו" מעל העור, דבר שהוא בלתי מעשי.

כאן המקום להדגיש, שהדברים האמורים כאן אינם על פי השערה בלבד,

את השערה במקום נמוך יותר, ולאחר פעולת החיתוך העמוקה, חוזרת שארית השערה ושוקעת בתוך הנקובות מתחת לפני העור. תוצאת הגילוח בשיטה זו הינה עמוקה יותר, שכן חיתוך השערה נעשה בחלק השערה בנקודה שתחת פני העור, כך שברור שמכונה עם מנגנון זה הינה בגדר "תער משוכלל". המצליח לחתוך את השערה בנקודה הנמוכה מעט מפני העור.

הורדת הקפיץ (הסכין הכפול) המוצמד ללהבי החיתוך אינה פותרת את בעיית המשיכה, ובודאי שאינה מכשירה את המכונה, שכן תופעת משיכת השערה קיימת במכונות הגילוח גם ללא הלהב הקפיצי (הסכין הכפול) המוצמד לחלק הקדמי של להבי החיתוך, אלא שהמשיכה הנעשית ע"י הקפיץ המוצמד ללהבי החיתוך הינה איכותית יותר וגורמת להרחבת פעולת המשיכה, גם אל הזיפים הקטנים יותר.

יתירה מזאת, במכונות החדשות, גם ללא ה"סכין הכפולה" תוצאות הגילוח יותר טובות ופעולת הגילוח יותר מהירה ונוחה מאשר המכונות הישנות יותר עם "הסכין הכפולה" וזאת בגלל מערכת הקפיצים בתושבת הרשתות וסיבות נוספות. דברים אלו הוכחו בעליל בגילוחם של גויים, ושם הוכח שבגילוח במכונות החדשות (יחסית) מסדרת ה-5000 ומעלה מגלחות הרבה יותר טוב וביתר קלות מאשר מכונה עם "סכין כפול" מהסדרות הישנות כמו מהדגם 825, כך שהמסקנה החד משמעית היא שאין הורדת הקפיץ, פותרת את בעיית המשיכה ובודאי שאינה מכשירה את המכונה.

נקודה נוספת ביחס למנגנון ה"משוך וחתוך". ישנם מומחים (דבריהם הובאו בספר "הליכות שלמה" עמ' י"א) הטוענים שאם לא מצמידים את המכונה לעור, נעשה העור חלק יותר מבתער. סיבת הדבר לטענתם, כי באופן זה קופץ שורש השער מחוץ לגומא יותר מאשר בתער, והגילוח עמוק יותר מבתער, לפי נתון זה, כתב מרן הגר"ש אויערבאך זצוק"ל דיש מקום להסתפק, האם אזליין בתר שעת הגילוח הנעשה רחוק (צד זה זה שייך רק כאשר המכונה לא מהדקת על הפנים), או שמא אזליין בתר תוצאת הגילוח שהינה תוצאה של גילוח שיש בו השחתה עמוקה.

בענין זה סיים מרן הגר"ש אויערבאך זצוק"ל שאין להתיר בזה ללא ראיה, ובפרט בדבר הנוגע לדאורייתא. בענין זה יש להדגיש שני נקודות. א. הספק כאמור לא הוכרע לקולא, ולכן גם דעת מרן הגר"ש אויערבאך זצוק"ל מכיון שהדבר